

2-Mavzu: Internet tarmog'idagi kasbiy faoliyatga oid portallardagi dasturiy vositalardan boshqaruv jarayonida foydalanish.

Reja:

1. Internet va uning asosiy tushunchalari
2. Internet xizmatlari: matn.uz, tranlate google, pdf conferter, prezi va boshqa saytlar haqida.
3. Ijtimoiy tarmoqlar va ularning vazifasi

Internet tarmog'i vazifasi va undan foydalanish maqsadlari. Internet tarmog'inig vazifasi internet tarmog'i abonetlariga veb-hujjatlarni o'qish, elektron pochta, fayl uzatish va qabul qilish, muloqotda bo'lish, tarmoqda hujjatlarni saqlash va ular bilan ishlash xizmatini ko'rsatish. Internet tarmog'idan axborotlarni almashish, masofaviy ta'lim olish, konferensiyalar o'tkazish, veb-saytlarni tashkil etish, elektron pochta joriy qilish, muloqot o'rnatish va shu kabi maqsadlarida foydalaniladi.

Internet tarmog'i xizmatlari. WWW tushunchasi. WWW (World Wide Web) – butun jahon o'rgimchak to'ri deb nomlanuvchi tarmoq. WWW – bu Internetga ulangan turli kompyuterlarda joylashgan o'zaro bog'langan hujjatlarga murojaat qilishni ta'minlab beruvchi tizimdir. Aynan mana shu xizmat Internetdan foydalanishni soddalashtirdi va ommaviylashtirdi. WWW asosida quyidagilar mavjud:

1. Barcha hujjatlarning yagona formati (shakli);
2. Gipermatn;
3. Hujjatlarni ko'rish uchun maxsus dasturlar (brauzer);
4. Yagona manzilni ko'rsatish tizimi (domen);

Internet provayderlari va ularning vazifalari. Internet provayder – Internet tarmog'i xizmatlarini taqdim etuvchi tashkilotdir. Hozirgi kunda Internet provayderlarining ikki turi mavjud: Internetga ulanish va ulanish kanallarini taqdim etuvchi provayder va Internet xizmatlarini taqdim etuvchi provayder.

Internet xizmatlarini taqdim etuvchi provayderlar tomonidan www, elektron pochta, xosting (vab resurslarni joylashtirish) kabi Internet xizmatlari ko'rsatilmoqda. Internetga ulangan tarmoqlarni qurishda undagi kompyuterlarga beriladigan manzillar (IP manzil) provayder tomonidan taqdim etilgan oraliqdan tanlab olinadi.

Xozirgi kunda O'zbekiston Respublikasi bir qancha Internet provayderlari xizmat ko'rsatmoqda, bular: UzNet, Sarkor Telecom, Sharq Telecom, TPS, ARS Inform, Cron Telecom va boshqalar.

Internetda axborot qidiruv xizmatlari. Internet tarmog'idagi qidiruv tushunchasi shuni anglatadiki, bunda har bir foydalanuvchi o'ziga kerakli bo'lgan biror ma'lumot yoki materialni maxsus qidiruv tizimlari orqali topish imkoniyatiga ega bo'ladi.

Internet tarmog'i foydalanuvchilari qidiruvni Internet muhitida joylashgan veb-saytlar, ularning manzili va ichki ma'lumotlari bo'yicha olib borishi mumkin. Bu esa foydalanuvchiga kerakli bo'lgan axborotni samarali qidirish va tez topish imkoniyatini beradi.

Axborotlarni qidirish. Internet tarmog'i shunday bir muhitki u o'zida turli ko'rinishdagi va turli tillardagi ko'plab axborotlarni jamlagan. Bunda ushbu axborotlar ichidan kerakli bo'lgan ma'lumotlarni qidirib topish muammosi paydo bo'ladi. Internet tarmog'ida har bir foydalanuvchi axborotni qidirish uchun o'zbek, rus, ingliz yoki boshqa tillardagi bir yoki bir necha so'zdan tashkil topgan so'rovlardan foydalanadi. Ya'ni ma'lumotlarni uning sarlavhasi yoki uning tarkibida ishtirok etgan so'zlar va jumlar bo'yicha qidirib topish mumkin. Bunda foydalauvchi tomonidan Internet qidiruv tizimi qidiruv maydoniga kerakli ma'lumotga doir so'z yoki jumla kiritiladi va qidiruv tizimi ishga tushiriladi. Shundan so'ng qidiruv tizimi foydalanuvchiga o'zi tomonidan kiritilgan so'z yoki jumlag mos keluvchi ma'lumotlarni qidirib topadi va kompyuter ekranida ularning ro'yxatini hosil qiladi. Va nihoyat ro'yxatdagi ma'lumotlarni ketma-ket ko'rib chiqilib kerakli bo'lganlari kompyuterga saqlab olinadi.

Axborotlarni parametrlari bo'yicha qidirish. Ko'rib o'tilganidek, har bir foydalanuvchi Internet tarmog'i orqali o'ziga kerakli bo'lgan ma'lumotlarni uning mavzusi hamda tarkibidagi so'z yoki jumla bo'yicha qidirib topishi mumkin, lekin Internet tarmog'ida ma'lumotlar shunchalik ko'pki, ta'kidlab o'tilgan usul samara bermasligi mumkin. Bunday hollarda Internet qidiruv tizimlari qidiruvning bir qancha qo'shimcha usullari bo'yicha qidiruvni taqdim etadi, bular:

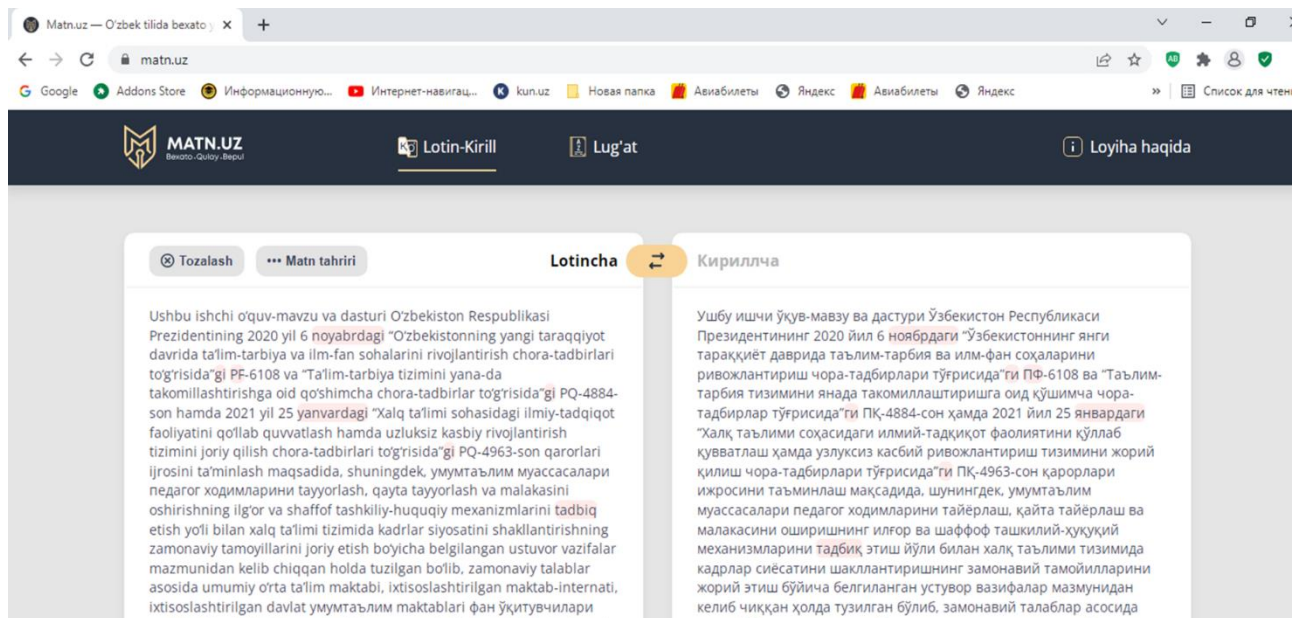
- ma'lumotlarni uning tili bo'yicha qidiruv;
- ma'lumotlarni uning turi (matn, rasm, musiqa, video) bo'yicha qidiruv;
- ma'lumotlarni uning joylashgan mintaqasi bo'yicha qidiruv;
- ma'lumotlarni uning joylashtirilgan sanasi bo'yicha qidiruv;
- ma'lumotlarni uning joylashgan Internet zonasi bo'yicha qidiruv;
- ma'lumotlarni xavfsiz qidiruv.

Rasmlarni qidirish. Rasmlar ma'lumotlarning grafik yoki tasvir ko'rinishi hisoblanadi. Internet tarmog'ida grafik ma'lumotlarning ko'plab turlari uchraydi, ya'ni: chizma (vektor), foto (rastr), harakatlanuvchi (animasiya) hamda siqilgan rasmlar. Bunday grafik ma'lumotlar tarkibida matnli axborot mavjud bo'lmaydi. Shundan ko'rinib turibdiki, demak rasm ko'rinishidagi ma'lumotlar ustida faqatgina uning nomi yoki turi bo'yicha qidiruv olib borish mumkin. Ko'pgina internet qidiruv tizimlari grafik yoki tasvir ko'rinishidagi ma'lumotlarni qidirish uchun alohida bo'limga ega bo'lib, bu bo'lim orqali ixtiyoriy turdagi rasmlarni ularning nomlari bo'yicha qidiruvni amalga oshirish mumkin. Masalan, quyidagi rasmga shunday qidiruv tizimlarining biri tasvirlangan.

MATN.UZ

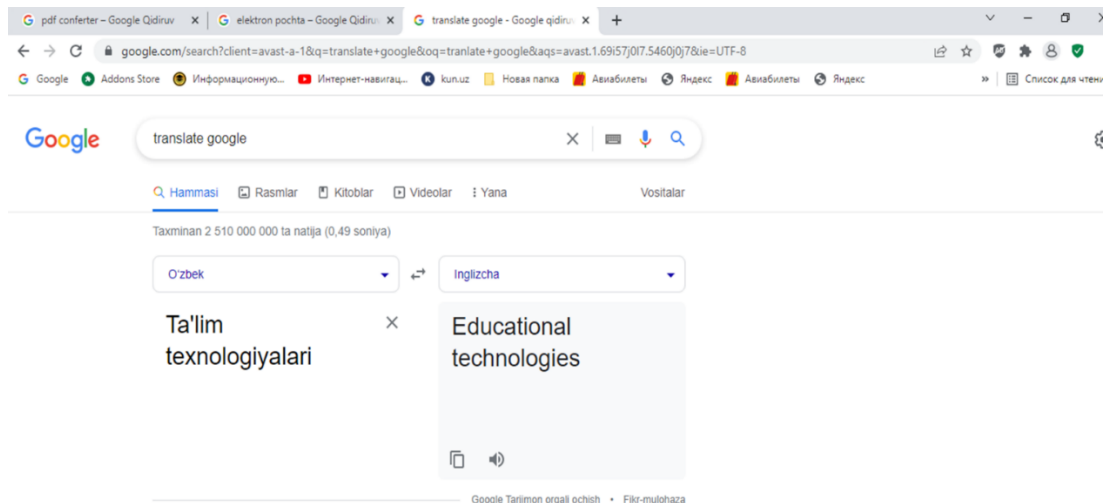
O'zbek tilida bexato yozish uchun ishlab chiqilgan ushbu ilova Project Managers kompaniyasi va Milliy mass-mediani qo'llab quvvatlash va rivojlantirish jamoat fondi bilan birgalikda ishlab chiqildi.

MATN.UZ mobil ilovasi, matn.uz veb-sahifasi va dasturchilar uchun maxsus API xizmatlaridan foydalanish mutlaqo bepuldir. Matn.uz - O'zbek tilida bexato yozishda yordamchingiz!

tranlate google

Googlening ushbu bepul xizmati soʻz, ibora va saytlarni oʻzbek va boshqa 100 dan ortiq tillarga bir zumda tarjima qiladi.

Elektron pochta

Elektron pochta maxsus dastur bo'lib, uning yordamida Internet tarmog'i orqali dunyoning ixtiyoriy joyidagi elektron manzilga xat, hujjat, ya'ni ixtiyoriy ma'lumotni tezda (bir necha soniya va daqiqalarda) jo'natish va qabul qilib olish mumkin.

Активация Windows

Internet konferensiyalar. Internet konferensiyalar – bu muayyan muammoni hal qilayotgan guruh ishtirokchilarining Internet tarmog‘i orqali konferens aloqasi yordamida o‘zaro axborot almashinish jarayonidir. Tabiiyki, bu texnologiyadan foydalanish huquqiga ega bo‘lgan shaxslar doirasi cheklangan bo‘ladi. Kompyuter konferensiyasi ishtirokchilari soni audio– va videokonferensiyalar ishtirokchilari sonidan ancha ko‘p bo‘lishi mumkin. Adabiyotlarda telekonferensiya atamasini ko‘p uchratish mumkin. Telekonferensiya o‘z ichiga konferensiyalarning uch turini: audio, video va kompyuter konferensiyalarini oladi.

Audiokonferensiyalar. Ular tashkilot yoki firmaning hududiy jihatdan uzoqda joylashgan xodimlari yoki bo‘linmalari o‘rtasida kommunikasiyalarni saqlab turish uchun audioaloqadan foydalanadi. Audiokonferensiyalarni o‘tkazishning eng oddiy texnika vositasi so‘zlashuvda ikkitadan ko‘p ishtirokchi qatnashuvini ta‘minlaydigan qo‘shimcha qurilmalar bilan jihozlangan telefon aloqasi hisoblanadi. Audiokonferensiyalarni tashkil etish kompyuter bo‘lishini talab etmaydi, faqatgina uning ishtirokchilari o‘rtasida ikki tomonlama audioaloqadan foydalanishni ko‘zda tutadi. Audiokonferensiyalardan foydalanish qarorlar qabul qilish jarayonini yengillashtiradi, u arzon ham qulay.

Videokonferensiyalar. Ular ham audiokonferensiyalar qanday maqsadlarga mo‘ljallangan bo‘lsa, shunday maqsadlarga mo‘ljallangan, lekin bunda videoapparatura qo‘llaniladi. Ularni o‘tkazish ham kompyuter bo‘lishini talab etadi. Videokonferensiya jarayonida bir-biridan ancha uzoq masofada bo‘lgan uning ishtirokchilari televizor ekranida o‘zlarini va boshqa ishtirokchilarni ko‘rib turadilar. Televizion tasvir bilan bir vaqtda ovoz ham eshitilib turadi. Videokonferensiyalar transport va xizmat safari harajatlarini ancha qisqartirish imkonini bersa ham aksariyat tashkilot yoki firmalar ularni faqat shu sabablarga ko‘ra qo‘llamaydilar. Bu firmalar bunday konferensiyalarda muammoni hal qilishga hududiy jihatdan ofisdan ancha uzoqda joylashgan ko‘p sonli menejerlarni va boshqa xodimlarni ham jalb etish imkoniyatini ko‘radilar.

Vebinar (onlayn trening) - bu Internet orqali ta'lim faoliyati (kurslar, treninglar, mahorat darslari). Jahon amaliyoti shuni ko'rsatadiki, bunday o'qitish juda sodda va qulaydir.

Vebinar

Vebinar Internet orqali taqdim etilgan ma'ruza yoki seminardir.

Vebinarning asosiy xususiyati uning interaktiv bo'lishidir.

→ real vaqtda ma'lumotlarni etkazish;

→ qabul qilish;

→ muhokama qilish imkoniyatiga ega.

Активация Windows

Endi veb-seminarda ishtirok etish uchun barcha narsalar mavjudligini tushunganingizdan so'ng, qadamlarni batafsil tushuntirishga o'tamiz:

Siz barcha tadbir (kurs) ishtirokchilari joylashgan telegram guruhga qo'shilasiz. Guruhdagi vebinarning rejalashtirilgan vaqtiga yaqinroq maxsus xizmatga (veb-sayt) havola yuboriladi.

Keyin barcha ishtirokchilar taqdimot va trener bilan video joylashtirilgan saytga havola orqali o'tadilar.

Keyin aloqa tekshiruv o'tkaziladi (agar ishtirokchilardan biri muvaffaqiyatsiz bo'lsa, bu haqda ular telegram guruhida yoki veb-suhbatda xabar berishadi).

Barcha kerakli protseduralar bajarilgandan so'ng, murabbiy mavzuni tushuntirishga kirishadi.

Vebinarni qanday yozish mumkin?

Активация Windows

Bugungi kunda internet jamiyat ijtimoiy, siyosiy va madaniy hayotining juda muhim va ajralmas bo'lagiga aylanib bormoqda. Veb texnologiyalar prezident saylovlariga o'z ta'sirini o'tkazmoqda, xukumatlarning va siyosiy shaxslarning iste'foga chiqishiga olib kelmoqda, xalqaro va ichki siyosat yo'nalishlarini belgilab bermoqda. Jamiyatning madaniy hayotida keskin o'zgarishlarga olib kelmoqda, bu sohada yangi shaxslarni va yo'nalishlarni kashf etmoqda. Bularning barchasiga sabab internetdagi forumlarning ommaviylashib ketishidir.

Forum o'zi nima? U – ochiq tarzda munozara va bahs o'tkazish vositasi.

Forum tushunchasi. Internet tarmog'ida forumlar veb-sayt ko'rinishida bo'ladi va Veb-forum deb ataladi. Veb-forum - veb-sayt tashrif buyuruvchilarining o'zaro muloqotini tashkil etish uchun mo'ljallangan veb sayt sahifalari va uskunalari majmui. Qisqacha aytganda, forum bu veb-saytning tashrif buyuruvchilari muloqot o'rnatadigan maydonchasi. Bunda ixtiyoriy foydalanuvchi forum veb saytiga tashrif buyurib, o'zini qiziqtirgan mavzuni o'rtaqa tashlashi va veb-saytning boshqa tashrif buyuruvchilari bilan muhokama qilishlari mumkin.

Forum muloqotning yana bir oddiy turi bo'lib, bu muloqotda ixtiyoriy vaqtda ixtiyoriy joydan qatnashish ham mumkin. Bunda biror bir mavzu tanlanadi va u muhokamaga qo'yiladi. Qatnashuvchilar muzokara bilan tanishib o'z fikrlarini jo'natishlari mumkin. Bu usulda siz muhokamada qatnashayotganlarni ko'rmaysiz,

faqatgina ularning fikrlari bilan tanishib chiqishingiz mumkin. Forumda turli - tuman mavzular muhokama qilinadi. Bunda siz biror mavzuni tanlab, ularning muhokamasida ishtirok etishingiz mumkin.

Forum va uning imkoniyatlari

U – ochiq tarzda munozara va bahs o'tkazish vositasi.

Forumda turli - tuman mavzular muhokama qilinadi. Bunda siz biror mavzuni tanlab, ularning muhokamasida ishtirok etishingiz mumkin.

Milliy forumlar:

Uforum.uz

Xalqaro internet forumlar:

[Medicininform.Ru forumi](http://Medicininform.Ru)

[WildDesign.ru forumi](http://WildDesign.ru)

Facebook ijtimoiy tarmog'idan foydalanish.

Ijtimoiy tarmoqning asosiy afzalliklari quyidagilardir: ochiq muloqot, ma'lumotni favqulodda tezlikda almashish va zudlik bilan tezkor fikr-mulohazalarni olish. Shuning uchun siz nashrlaringizga jiddiy yondashishingiz va ularning mazmuniga e'tiborli bo'lishingiz lozim. Buning uchun dastlab shaxsiy sahifangizni to'g'ri sozlashingiz kerak bo'ladi.

Facebook akkauntining egasi bo'lish uchun oddiy ro'yxatdan o'tishingiz kerak bo'ladi. Internetga kirish imkoniga ega 13 yoshdan oshgan har bir kishi ro'yxatdan o'tishi mumkin. Rus tilida yozilgan ism va familiya avtomatik ravishda ingliz tiliga tarjima qilinadi.

Ro'yxatdan o'tgandan so'ng, siz ko'rsatgan elektron pochta manziliga Facebook ijtimoiy tarmog'idan tasdiqlash xati yuboriladi. Qoida tariqasida xabar qisqa vaqt ichida keladi va agar u juda uzoq vaqt bo'lmasa, spam-papkangizni tekshiring. Shaxsiy sahifangizga ega bo'lsangiz, Facebook interfeysining barcha xizmatlari va imkoniyatlaridan foydalanishingiz mumkin. Facebook-dagi do'stlarni

elektron pochta, Skype, ICQ yoki QIP raqami orqali qidirish va boshqa ijtimoiy tarmoqlardan import qilish mumkin.

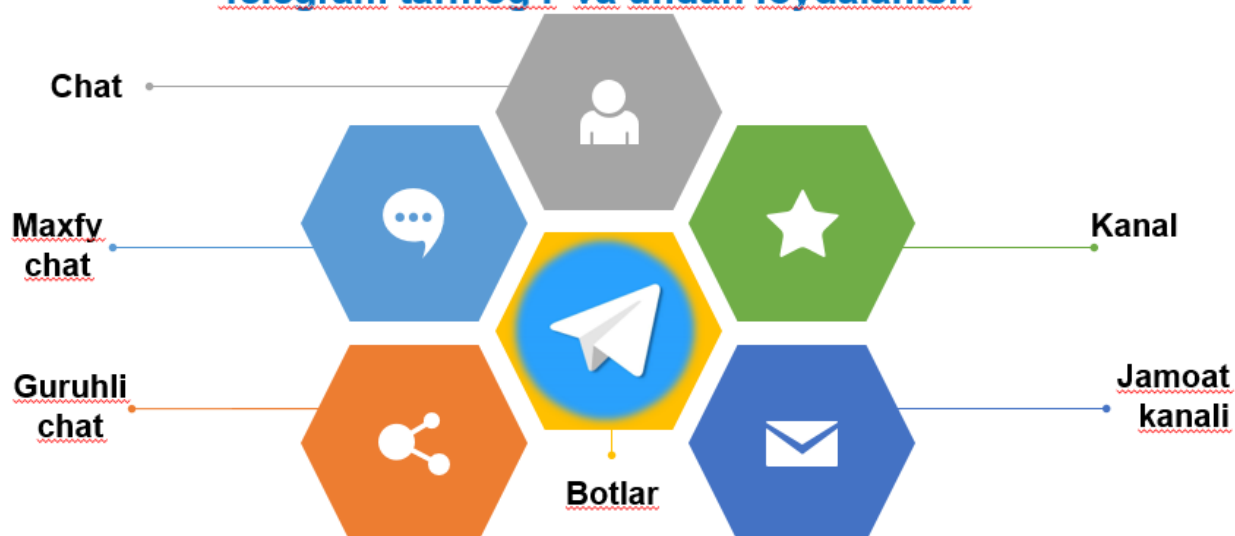
Facebook tarmog'i va uning afzalliklari

Telegram ijtimoiy tarmog'i va undan foydalanish.

Telegram - tezkorlik va xavfsizlikka asoslangan xabar almashish dasturi bo'lib, u orqali matn, tasvir, video, audio va boshqa turdagi fayllar (doc, zip, mp3 va h. k.) ni jo'natish mumkin.

Telegram tarmog'i va undan foydalanish

“Telegram“da o'z kanalini ochishni istagan, ammo ishni nimadan boshlashni bilmaganlar uchun maslahatlar:

1. Kanalni yaratish va nomlash;
2. To'g'ri tanlangan mavzu — kanalning muvaffaqiyati kalitidir;

3. Logotip tanlash;
4. Kanalni reklama qilish.

YouTube sayti va undan foydalanish.

Dunyodagi eng ommabop videoxosting bo'lgan YouTube da videoblogerlar ko'p, ular safiga qo'shilishni istovchilar ham kam emas.

Eng avvalo YouTube servisinde Google akkauntingiz bilan ro'yxatdan o'tishingiz (avtorizatsiya qilishingiz) lozim. Agarda haliyam akkauntingiz yo'q bo'lsa, «Voyti» tugmachasini bosib, keyin «Sozdat akkaunt»ni tanlab, uyog'iga tizim ko'rsatmalariga rioya qilsangiz, tezda akkaunt ochib olasiz.

Google akkauntingiz bilan YouTube'ga kirganingizdan keyingina kanal ochishga kirisha olasiz. Mazkur xostingda ikki xil videokanal ochsangiz bo'ladi: shaxsiy (o'z nomingiz bilan) hamda shaxsiy bo'lmagan (istalgan nom bilan).

YouTube'da shaxsiy kanal ochish

Agarda siz o'z videobloggingizni yaratmoqchi bo'lsangiz, aynan mana shu variant to'g'ri keladi. Uning nomi hamda belgisi ham xuddi o'zingizning Google profilingizdan avtomatik tarzda olinadi. Siz bitta akkauntingiz doirasida faqat bittagina shaxsiy YouTube-kanal ocha olasiz.

Buning uchun YouTube interfeysining yuqori o'ng burchagidagi o'z profilingiz belgisi ustiga sichqoncha bilan cherting. Agarda pastga ochilgan

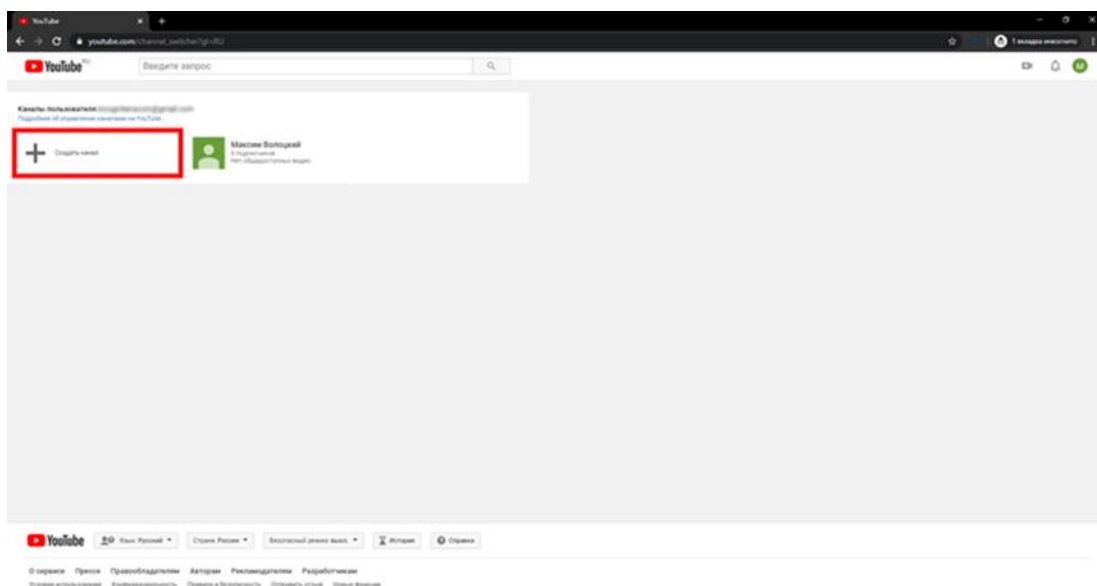
menyuda «Vash kanal» bandi ko‘rinsa, demak – tizim allaqachon siz uchun uni ochib qo‘yibdi ekan:

Bungacha siz YouTube’da biror rolikka izoh yozgan yoki pleylist yaratgan bo‘lsangiz shunaqa – tizim siz uchun kanalni ham tayyorlab qo‘yadi. «Vash kanal»ni bosib, o‘z kanalingizni boshqarishni boshlashingiz mumkin.

Bordiyu profilingiz belgisi ustiga bosganda pastga ochilgan menyuda «Vash kanal» emas, balki «Sozdat kanal» bandi ko‘rinsa – tizim sizga kanal tayyorlamagan ekan.

Bunday kanallar o‘z ismidan boshqa nomda videoblog yaratishni istagan vlogerlarga, shuningdek, turli tashkilotlarning va brendlarning kanallarini ochishda kerak bo‘ladi. Ularning shaxsiy videokanallardan farqlari – shaxsiy bo‘lmagan kanalning nomini va belgisini mustaqil tanlay olasiz; uni faqat o‘z profilingizdan emas, balki mualliflar jamoasi tomonidan ham boshqarish imkoni bo‘ladi.

Demak, shaxsiy bo‘lmagan kanal ochish uchun YouTube interfeysidagi «Upravleniye kanalami» bo‘limini ochib, «Sozdat kanal» belgisini bosasiz.

Keyin ochilgan sahifada bo‘lajak kanal nomini kiritasiz va «Sozdat» tugmachasini bosasiz. Videokanal nomini keyinchalik, istalgan paytda o‘zgartirish imkoni bo‘ladi.

Agarda kanalni bir necha kishi bo'lib boshqarishni rejalashtirsangiz, u holda kanal profili ustiga chertasiz va chap tomondagi ro'yxatdan «Nastroyki»ni topib, ustiga bosasiz.

Endi ochilgan oynada «Dobavit ili udalit administratorov kanala» yozuvi ustiga chertasiz:

So'ng «Nastroyki dostupa» bo'limiga o'tasiz:

Mana shu yerdagi «Priglasit polzovateley» belgichasi ustiga chertib, kanalni birga boshqarishi kerak bo'lgan kishilarning rollari va pochta manzillarini ko'rsatasiz:

Siz shaxsiy bo'lmagan YouTube kanalni boshqarish uchun uning egasi (vladelets), ma'muri (administrator) hamda menejerini belgilay olasiz. Ulardan har birining rollari haqida esa mana bu havola orqali Google ma'lumotnomasidan (rus tilida) o'qib olishingiz mumkin.

1. Agarda yangi kanalni ochish jarayonida YouTube sizdan o'z akkauntingizni telefon raqamingiz orqali tasdiqlashni so'ramagan bo'lsa, buni mana bu havola orqali maxsus sahifada o'zingiz amalga oshiring. Aks holda, kanalingizda YouTube'ning ayrim funksiyalaridan foydalana olmaysiz. Masalan, to'g'ridan-to'g'ri efirlar qilish, 15 daqiqalikdan oshuvchi videoroliklar joylash imkoni bo'lmaydi.

2. Servis foydalanuvchilarining diqqatini tortishi uchun kanalingizning qiyofasini sozlang. Buning uchun profil belgichasi ustiga chertib, menyudagi YouTube kanalingiz nomi, keyin esa «Nastroit vid kanala» bandini bosasiz. Ushbu bo'limda siz kanalingiz belgichasi (ikonka), muqovasi (oblojka), tavsifi (opisaniye), shuningdek, o'z saytingizga va ijtimoiy tarmoqlardagi akkauntlaringizga eltuvchi havolalar qo'shishingiz mumkin bo'ladi.

Onlayn trening tushunchasi

Intensiv o'qitishning zamonaviy shakllaridan biri bo'lib, istalgan vaqtda, istalgan joyda veb-ta'lim orqali shaxsda mavjud bo'lgan yoki vujudga keladigan muammolarni hal qilish uchun zarur bo'lgan bilim, ko'nikma malakalarni hosil qilish maqsadida o'tkaziladigan mashg'ulotlar yig'indisidir

Onlayn treninglar uchun LMS platformasida texnik talablar:

Onlayn treninglar uchun LMS platformasida texnik talablar:

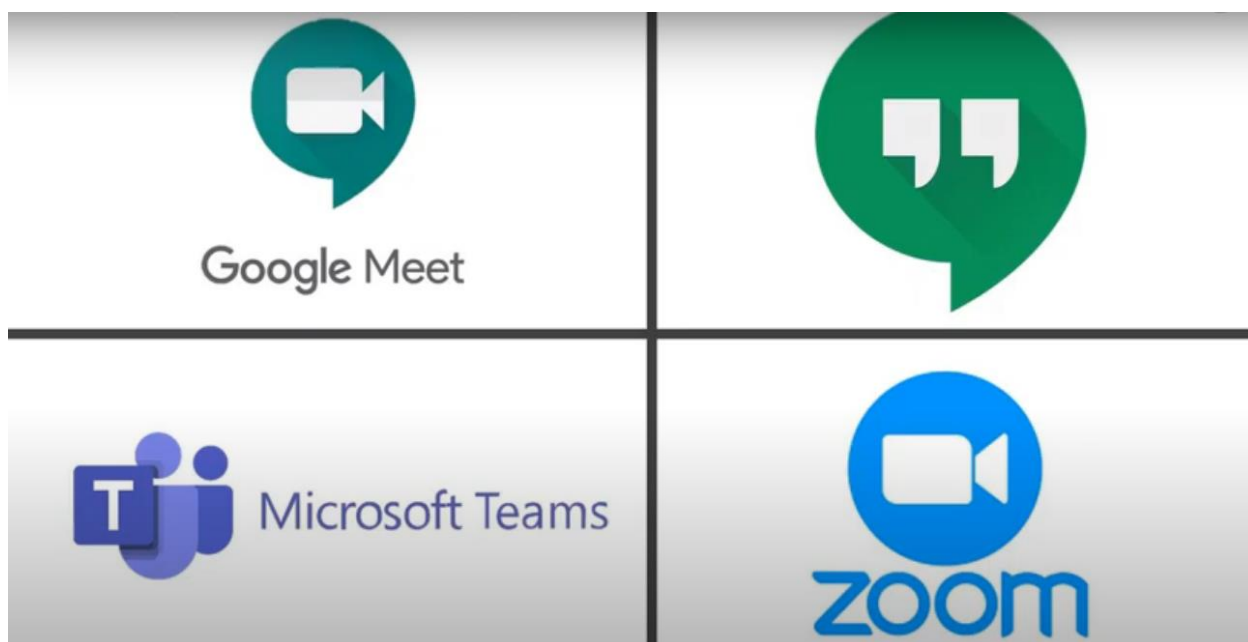
Onlayn treningning afzalliklari

- ❖ Vaqtni boshqara olish;
- ❖ Joy almashtirmasdan kirish qulayligi;
- ❖ Tadqiqotlarning keng doirasi;
- ❖ Tarkibni doimiy ravishda yangilab turish;
- ❖ O‘z-o‘zini boshqarish va real vaqt aloqasi;
- ❖ Mablag‘ tejamkorligi;
- ❖ Makon tanlanmasligi.

Onlayn trening mashg'ulotlari afzalliklari:

01	Vaqtni boshqarish	02	Joy almashtirmasdan kirish qulayligi
03	Tadqiqotlarning keng doirasi	04	Tarkibni doimiy ravishda yangilab turish
05	O'z-o'zini boshqarish va real vaqt aloqasi	06	Mablag' tejamkorligi
07	Makon tanlanmasligi		

Onlayn trening mashg'ulotlari o'tkazishda foydalaniladigan amaliy dasturlar:

EMIS - ta'limni boshqarishning axborot tizimlari.

Ta'limni boshqarishning axborot tizimlari ta'lim tizimining barcha darajalarida qarorlar qabul qilish, siyosatni tahlil qilish va shakllantirish, rejalashtirish, monitoring va boshqarishni qo'llab-quvvatlash uchun ma'lumotlar va ma'lumotlarni to'plash, birlashtirish, qayta ishlash, saqlash va tarqatishga qaratilgan.

Savol va topshiriqlar:

1. Internet provayderlari va ularning vazifalarini tushuntiring.
2. Internetda axborot qidiruv xizmatlari haqida nimalarni bilasiz?
3. Vebinar nima?
4. Forum niga kerak?
5. YouTube da kanal ochish uchun nima qilish kerak?
6. Onlayn trening mashg'ulotlarining afzalliklari nimada?
7. EMIS – nima?

Manbalar:

1. A.Djaylavov, T.Qodirov. Kompyuter tarmoqlari va internetda ishlash asoslari. Metodik qo‘llanma. – A.Avloniy nomidagi XTXQTMOMI, 2015-y.
2. S.Eshqobilov. Ta’lim muassasalarini boshqarishda axborot tizimlarini joriy qilish. Metodik qo‘llanma, A.Avloniy nomidagi XTTRMXQTMOI, 2018-y.
3. S.Eshqobilov. Ta’limni boshqarishning axborot tizimi (EMIS) dan boshqaruv faoliyatida foydalanish Metodik qo‘llanma, A.Avloniy nomidagi XTTRMXQTMOI, 2020-y.
4. A.Djaylavov. Internet va ochiq ta’lim resurslaridan foydalanish. Metodik qo‘llanma, A.Avloniy nomidagi XTTRMXQTMOI, 2018-y.

Internet resurslari:

1. <https://onlinedu.uz/>
2. <http://www.gov.uz>
3. <http://www.uzedu.uz>
4. <http://www.lex.uz>
1. <https://dist.edu.uz/>
2. <https://tktishf.edu.uz/>
3. <https://onlinedu.uz/>
4. <https://www.coursera.org/>
5. <https://mohirdev.uz/>

<https://elearningindustry.com/lms-requirements-online-training-program-10-critical>

<https://www.elucidat.com/blog/online-training-examples/>

<https://lady-ya.ru/uz/business/psihologicheskie-uprazhneniya-vo-vremya-treninga-s-uchitelyami/>

<https://goaravetisyan.ru/uz/psihologicheskie-treningi-po-povysheniyu-samoocenki-stavte/>

https://www.youtube.com/watch?v=YzbkQw1q_ro

<https://zoom.us/download>

https://t.me/Informatika_darslari/23245

https://t.me/Informatika_darslari/25272

<https://www.youtube.com/watch?v=Um2HyGY9sBQ>

<https://www.youtube.com/watch?v=W0EVumyg8yE>

https://www.youtube.com/watch?v=pUjmjJ_6q_Q&t=248s

<https://www.youtube.com/watch?v=xiO7ZgtdH64>

<https://forumeducation.nyc/>

<https://prezi.com/user/axkllxnskwpy/>

https://t.me/Informatika_darslari/27270

https://t.me/Informatika_darslari/27237

<https://emis.mdo.uz/>